

МОЗ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М.І. ПИРОГОВА

КАФЕДРА ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

**Рекомендована література
з дисципліни «Сучасна внутрішня медицина»**

1. Анохіна, Г.А., Бондаренко, О.О., Дорофєєв, А.Е., Матюха, Л.Ф., Степанов, & Яременко, О.Б. (2017). Рекомендації Української Гастроентерологічної Асоціації лікарям первинної та вторинної ланки охорони здоров'я з профілактики та лікування НПЗП-індукованих гастропатій. Затверджено на з'їзді гастроентерологів України 28 вересня 2017 року. Київ. 6 с.
2. Боднар, П.М. (Ред.), Михальчишин, Г.П., & Комісаренко, Ю.І. (2017). Ендокринологія: підручник. Вид. 4, перероб. та доп. Вінниця. Нова Книга. 488с.
3. Глушко, Л.В., Федоров., С.В., & Скрипник І.М. (2019). Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 1. Розділи 1—8: національний підручник. К.: ВСВ «Медицина». 680 с.
4. Глушко, Л.В., Федоров., С.В., & Скрипник І.М. (2019). Внутрішні хвороби: у 2 частинах. Частина 2. Розділи 9—24: національний підручник. К.: ВСВ «Медицина». 584 с.
5. Дзвонковський, Т.М., Врублевська, О.О., Лемко, І.І., & Бойко В.В. (2019). Ендоскопія травного тракту. Мінімальна стандартна термінологія (МСТ). Київ. 34 с.
6. Довер, А.Р., Іннес., Дж.А., & Фейргест, К. (2024). Клінічний огляд за Маклаудом. Медицина. 480 с.
7. Журавльова, Л. В., & Кривоносова, О.М. (2019). Актуальні підходи до лікування хворих на цукровий діабет : навч. посіб. для студентів, лікарів-інтернів терапевтів, ендокринологів та лікарів заг. практики. Київ : Медкн. 143 с.
8. Коваленко, В.М., Лутай, М.І., & Сіренко, Ю.М. (Ред.). (2019). Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування, 6-те вид., переробл.і. доповн. Київ: Четверта хвиля. 128 с.
9. Коваленко, В.М., Лутай, М.І., Сіренко, Ю.М., & Сичов О.С. (Ред.). (2023). Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування, 6-те вид., переробл.і. доповн. Київ: Четверта хвиля. 384 с.

10. Коваленко, В.М., Рекалов, Д.Г., Яцишин, Р.М., Головач, І.Ю., Станіславчук, М.А., Тер-Вартаньян, С.Х., & Єгудіна Є.Д. (2020). Системний червоний вовчак. Клінічні настанови. Київ. 74 с.
11. Коваленко, В.М. (Ред.), Шуба, Н.М., & Казимирко, В.К. (2013). Підручник з ревматології. К. : МОРІОН. 671 с. : табл., іл.
12. Коваленко В.М. (Ред.), Шуба Н.М., Несукай О.Г., & Борткевич О.П. (2019). Підручник для студентів закладів вищої медичної освіти III – IV рівня акредитації та лікарів післядипломної освіти на основі рекомендацій доказової медицини. Підручник 3-тє вид., переробл. і допов. К.МОРІОН. 960с.+8с. кол.вкл.
13. Козько, В.М., Соломенник, Г.О., & Юрко К.В. (2019). Інфекційні хвороби: підручник. К.: ВСВ «Медицина». 312 с.
14. Лисенюк, В.П., Самосюк, І.З., & Фісенко, Л.І. Медична реабілітація: сучасні стандарти, тести, шкали та критерії ефективності. Низько інтенсивна резонансна фізіотерапія і її застосування в реабілітаційній медицині. Посібник. (2007). К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 264 с.
15. Мостовой Ю.М. (Ред.). (2021). Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Аналізи: нормативні показники, трактування змін — 28-е вид. Київ : Центр ДЗК. 800 с.
16. Мостовой, Ю.М., Константинович, Т.В., & Мороз, Л.В. (2022). Сучасні інструментальні методи дослідження в діагностиці захворювань органів дихання : навчальний посібник. Львів : Видавець Марченко Т. В. 308 с.
17. Пиріг, Л.А., & Іванов, Д.Д. (2014). Нефрологія: Національний підручник. Заславський А.Ю. 316 с.
18. Ралстон, С.Г. (2018). Медицина за Девідсоном: принципи і практика, 23-є видання: у 3 томах. Київ: Медицина. 258 с.
19. Свінціцький, А.С., Яременко, О.Б., Пузанова, О.Г., & Хомченкова, Н.І. (2006). Ревматичні хвороби та синдроми. К.: Книга плюс. 680 с.
20. Станіславчук М.А. (Ред.). (2014). Внутрішня медицина: Посібник. – Ч. II. Кардіологія, ревматологія, нефрологія, загальні питання внутрішньої медицини. Вінниця, ТОВ «Вінницька міська друкарня». 468 с.
21. Ткач С.М., Дорофєєв А.Н., & Харченко Н.В. (2019). Клінічні рекомендації Української Гастроентерологічної Асоціації по веденню хворих на синдром подразненої кишки. Затверджено Українською Гастроентерологічною Асоціацією 03.10.2019 р. Українською Асоціацією Сімейної медицини 06.06.2019 р. Київ. 14 с.
22. Фещенко, Ю. І., Гаврисюк, В. К., Бойко, Д. М., & Рекалова, О.М. (2019). Бронхіальна астма. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах. Київ : Національна академія медичних наук України. 113с.

23. Фещенко, Ю. І., Гаврисюк, В. К., Дзюблик, О. Я., & Яшина, Л. О. (2019). Хронічне обструктивне захворювання легень. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах. Київ : Національна академія медичних наук України. 80с.
24. Харченко, Н.В., & Бабак, О.Я. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах. 2-е вид., переробл., доповн. Кіровоград.: Поліум. 488 с., іл., табл.; 8.
25. Харченко, Н.В. (Ред.). , Анохіна, Г.А., Губергріц, Н.Б, Губська, О.Ю, & Щербиніна, М.Б. (2022). Класифікації захворювань органів травлення: довідник. К.: МПБП «Гордон». 72 с.
26. Jameson, J.L. (Ed.). (2017). Harrison's endocrinology 4th edition. Mc Grew Hill Education. 609 p.
27. Levine, G., & DeBakery, M. (2023). Cardiology secrets. Sixth edition. Elsevier, 278 p. ISBN: 978-0-323-82675-4.
28. Loscalco, J. (Ed.). 2017. Harrison's Cardiolvascular medicine 3th edition. Mc Grew Hill Education. 760 p.
29. Runge, M.S. (Ed.). (2010). Netter ' s Cardiology, second edition. Saunders. 666 p.

Інформаційні ресурси

1. Глобальна ініціатива для ХОЗЛ: <https://goldcopd.org/2024-gold-report/>
2. Європейське товариство фізичної реабілітаційної медицини <http://www.esprm.net/>
3. Клінічна настанова, заснована на доказах «Вірусний гепатит В». https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2021/01/2021_48_49_kn_vgv.pdf
4. Клінічна настанова, заснована на доказах «Вірусний гепатит С». https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2021/01/2021_50_51_kn_vgc.pdf
5. Коваленко, В.М. (Ред.). (2018). Настанова з кардіології за ред. проф. Коваленка В.М. «Симптоматичні артеріальні гіпертензії» <https://compendium.com.ua/uk/clinical-guidelines-uk/cardiology-uk/section-7-uk/glava-2-simptomatichni-formi-arterialnoyi-gipertenziyi>
6. Наказ МОЗ України № 102 від 19 січня 2023 р «Про затвердження стандартів медичної допомоги «Туберкульоз» https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/43243-dn_102_19012023_dod.pdf
7. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>
8. Ресурс Європейського ревматологічного товариства <https://www.eular.org/recommendations-management>
9. Сайт Державного реєстру лікарських засобів України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.drlz.com.ua/>
10. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та

кардіореабілітації «Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST» від 14 вересня 2021 року № 1936 https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/2021_1936_ykpmg_gkszelev.pdf

11. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Стабільна ішемічна хвороба серця» від 23 грудня 2021 року № 2857 https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/2021_2857_ykpmg_stabihs.pdf

12. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Фібриляція передсердь» від 15 червня 2016 року № 597 https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2016_597_ykpmg_fibrpreds.pdf

13. Уніфікований клінічний протокол первинної та спеціалізованої медичної допомоги «Гіпертонічна хвороба», наказ МОЗ України №1581 від 12 вересня 2024 р. https://moz.gov.ua/storage/uploads/16883422-f721-4d41-af37-15ea3f753322/dn_1581_12092024_dod.pdf

14. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги муковісцидоз. Затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України № 723 від 15.07.2016 https://dec.gov.ua/wp-content/uploads/images/dodatki/2016_723_Mykoviscidoz/2016_723_YKPMG_Mkvsz.pdf

15. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки у дорослих» https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2014_613ykpmg_peptvyr.pdf

16. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Алкогольний гепатит». https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2014_826_ykpmg_ag.pdf

17. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Аутоімунний гепатит». https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2014_826_ykpmg_aig.pdf

18. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Хронічний панкреатит».

https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2014_638_ykpmg_hp.pdf

19. Alharthi, J, & Eslam, M. (2022). Biomarkers of Metabolic Dysfunction-associated Fatty Liver Disease: An Update. J Clin Transl Hepatol. 10(1),134-139. doi: 10.14218/JCTH.2021.00248.

20. Bajaj, J. S., O'Leary, J. G., & Lai, J. C. (2022). Acute-on-chronic liver failure clinical guidelines. *The American Journal of Gastroenterology*. 117(2), 225-252. DOI: 10.14309/ajg.0000000000001595
21. Biggins, S.W., Angeli, P., & Garcia-Tsao, G. (2021) Diagnosis, evaluation, and management of ascites, spontaneous bacterial peritonitis and hepatorenal syndrome: 2021 practice guidance by the american association for the study of liver diseases. *Hepatology*. 74(2), 1014-1048. <https://doi.org/10.1002/hep.31884>
22. Bhatt, D. L., Lopes, R.D., & Harrington, R.A. (2022). Diagnosis and treatment of acute coronary syndromes: a review. *JAMA*. 327(7), 662-675. doi:10.1001/jama.2022.0358.
23. Byrne, R., Rossello, X., & Coughlan, J. (2023)/ 2023 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes: Developed by the task force on the management of acute coronary syndromes of the European Society of Cardiology (ESC). *European Heart Journal*. 38 (7), 3720–3826, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad19>
24. Camilleri, M., Kuo, B., & Nguyen, L. (2022). ACG Clinical Guideline: Gastroparesis. *The American Journal of Gastroenterology*. 117(8), 1197-1220, DOI: 10.14309/ajg.000000000000187
25. Chey, W.D., Leontiadis, G.I., Howden, C.W., & Moss, S.F. (2017). ACG Clinical Guideline: Treatment of *Helicobacter pylori* Infection. *Am J Gastroenterol*. 112(2), 212-239. doi: 10.1038/ajg.2016.563.
26. Chiumello, D. (2019). ERS statement on chest imaging in acute respiratory failure." *European Respiratory Journal*. 54(3). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>.
27. CKD-MBD Update Work Group. KDIGO 2017 Clinical Practice Guideline update for the diagnosis, evaluation, prevention, and treatment of chronic kidney disease-mineral and bone disorder (CKD-MBD) *Kidney Int Suppl*. 7(1), 1-59. doi:10.1016/j.kisu.2017.04.001.
28. Coates, L.C., Gossec, L., Ramiro, S., & Kavanaugh, A. (2017). New GRAPPA and EULAR recommendations for the management of psoriatic arthritis. *Rheumatology (Oxford)*. 56(8), 1251-1253. doi: 10.1093/rheumatology/kew390.
29. Cobo, G., Lindholm, B., & Stenvinkel, P. (2018). Chronic inflammation in end-stage renal disease and dialysis. *Nephrol Dial Transplant*. 33(3), 35-40. doi:10.1093/ndt/gfy175.
30. Crabb, D.W., Im, G.Y., Szabo, G., Mellinger, J.L. ... Lucey, M.R. (2020). Diagnosis and treatment of alcohol-associated liver diseases: 2019 practice guidance from the american association for the study of liver diseases. *Hepatology*. 71, 306-333. <https://doi.org/10.1002/hep.30866>

31. Dahl, H., Meyer, K., & Sandnes, K. (2023). Cystatin C proteoforms in chronic kidney disease. *PLoS One*. 18(2), e0269436. doi:10.1371/journal.pone.0269436
32. Drewes Asbjør, M., Bellin, M.D., Besselink, M.G., & Windsor, J.A. (2021). Assessment of pain associated with chronic pancreatitis: An international consensus guideline. *Pancreatology*. doi:https://doi.org/10.1016/j.pan.2021.07.004
33. Ebert, N., Bevc, S., & Bökenkamp, A. (2021). Assessment of kidney function: clinical indications for measured GFR. *Clin Kidney J*. 14(8), 1861-1870. doi:10.1093/ckj/sfab042.
34. Ergan, B. (2018). European Respiratory Society guidelines on long-term home non-invasive ventilation for management of COPD. *European respiratory journal*. 54(3). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines>.
35. European Association for the Study of the Liver (2020). EASL recommendations on treatment of hepatitis C. European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. PMID: 32956768
36. European Association for the Study of the Liver (2019). EASL Clinical Practice Guidelines: Drug-induced liver injury. European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. PMID: 30926241
37. European Association for the Study of the Liver (2019). EASL Clinical Practice Guidelines on nutrition in chronic liver disease. European Association for the Study of the Liver European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. 70(1), 172-193. doi: 10.1016/j.jhep.2018.06.024.
38. European Association for the Study of the Liver (2018). EASL Clinical Practice Guidelines: Management of alcohol-related liver disease. European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. PMID: 29628280 Review. 26.
39. European Association for the Study of the Liver (2018). EASL Clinical Practice Guidelines for the management of patients with decompensated cirrhosis. European Association for the Study of the Liver. European Association for the Study of the Liver. *J Hepatol*. 69(2), 406-460. doi: 10.1016/j.jhep.2018.03.024.
40. European Association for the Study of the Liver (2017). EASL 2017 Clinical Practice Guidelines on the management of hepatitis B virus infection. *J Hepatol*. 67(2), 370-398. doi: 10.1016/j.jhep.2017.03.021
41. European Association for the Study of the Liver (2016). EASL-EASD-EASO Clinical Practice Guidelines for the management of non-alcoholic fatty liver disease. European Association for the Study of the Liver (EASL); European Association for the Study of Diabetes (EASD); European Association for the Study of Obesity (EASO). *J Hepatol*. 64(6), 1388-402. doi: 10.1016/j.jhep.2015.11.004.
42. Fanouriakis, A., & Kostopoulou, M. (2019). 2019 update of the EULAR recommendations for the management of systemic lupus erythematosus *Annals of the*

Rheumatic Diseases. Published Online First: 29 March 2019. doi: 10.1136 / annrheumdis-2019-215089

43. GBD Chronic Kidney Disease Collaboration (2020). Global, regional, and national burden of chronic kidney disease, 1990-2017: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2017. *Lancet*. 395(10225), 709-733. doi:10.1016/S0140-6736(20)30045-3.
44. GINA Global Initiative for Asthma. Global Strategy for Asthma Management and Prevention. URL: <http://ginasthma.org>
45. George, J.A., & Gounden, V.(2019). Novel glomerular filtration markers. *Adv Clin Chem*. 88, 91-119. doi:10.1016/bs.acc.2018.10.005.
46. Gossec, L., Baraliakos, X., & Kerschbaumer, A. (2020). EULAR recommendations for the management of psoriatic arthritis with pharmacological therapies: 2019 update. *Ann Rheum Dis*. 79(6), 700-712. doi: 10.1136/annrheumdis-2020-217159.
47. Gottlieb, E.R., Estiverne, C., & Tolan, N.V. (2023). Estimated GFR With Cystatin C and Creatinine in Clinical Practice: A Retrospective Cohort Study. *Kidney Med*. 5(3). doi:10.1016/j.xkme.2023.100600.
48. Graham, B. L. (2019). Standardization of spirometry 2019 update. An official American thoracic society and European respiratory society technical statement." *American journal of respiratory and critical care medicine*. e70-e88. <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
49. Grünig, E. (2019). ERS statement on exercise training and rehabilitation in patients with severe chronic pulmonary hypertension. *European Respiratory Journal*. 53(2). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
50. Hallstrand, T. S. (2018). ERS technical standard on bronchial challenge testing: pathophysiology and methodology of indirect airway challenge testing. *European Respiratory Journal*. 52(5). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
51. Harbord, M., Eliakim, R., Bettenworth, D. & European Crohn's and Colitis Organisation [ECCO]. (2017), Third European Evidence-based Consensus on Diagnosis and Management of Ulcerative Colitis. Part 2: Current Management. *J Crohns Colitis*. 11(7),769-784. doi: 10.1093/ecco-jcc/jjx009.
52. House, A.A., Wanner, C., & Sarnak, M.J. (2019). Heart failure in chronic kidney disease: conclusions from a Kidney Disease: Improving Global Outcomes (KDIGO) Controversies Conference. *Kidney Int*. 95(6), 1304-1317. doi:10.1016/j.kint.2019.02.022.
53. Konstantinides, S.V. (2020). 2019 ESC Guidelines for the diagnosis and management of acute pulmonary embolism developed in collaboration with the European Respiratory Society (ERS) The Task Force for the diagnosis and

management of acute pulmonary embolism of the European Society of Cardiology (ESC). *European heart journal*. 41(4), 543-603. <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>.

54. McEvoy, J., McCarthy, C., & Bruno, R.M. (2024). 2024 ESC Guidelines for the management of elevated blood pressure and hypertension: Developed by the task force on the management of elevated blood pressure and hypertension of the European Society of Cardiology (ESC) and endorsed by the European Society of Endocrinology (ESE) and the European Stroke Organisation (ESO) *European Heart Journal*, 38(7), 3912–4018, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehae178>

55. Miller, M. R. (2005). ATS/ERS task force: standardisation of lung function testing. *Eur Respir J*. 26(2), 319-38. <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>

56. Moayyedi, P., Lacy, B.E., Andrews, C.N., Enns, R.A., Howden, C.W., & Vakil N. (2017). ACG and CAG Clinical Guideline: Management of Dyspepsia. *Am J Gastroenterol*. 112(7), 988-1013. doi: 10.1038/ajg.2017.154.

57. Moseng, T., Vliet Vlieland, T., & Battista, S. (2024). EULAR recommendations for the non-pharmacological core management of hip and knee osteoarthritis: 2023 update. *Annals of the Rheumatic Diseases*. 83, 730-740. <https://doi.org/10.1136/ard-2023-225041>

58. Raine, T., Bonovas, S., & Burisch, S. (2022). ECCO Guidelines on Therapeutics in Ulcerative Colitis: Medical Treatment. *Journal of Crohn's and Colitis*. 16(1), 2–17. <https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjab178>

59. Raghu, G. (2018). Diagnosis of idiopathic pulmonary fibrosis. An official ATS/ERS/JRS/ALAT clinical practice guideline. *American journal of respiratory and critical care medicine*. 198(5), e44-e68. <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>

60. Richette, P., Doherty, M., & Pascual, E. (2019). 2018 updated European League Against Rheumatism evidence-based recommendations for the diagnosis of gout *Annals of the Rheumatic*. doi: 10.1136/annrheumdis-2019-215315

61. Rochwerg, B. (2017). Official ERS/ATS clinical practice guidelines: noninvasive ventilation for acute respiratory failure. *European Respiratory Journal*. 50 (2). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>

62. Rubin, D.T., Ananthakrishnan, A. N., & Siegel, C. A. (2019). ACG Clinical Guideline: ulcerative colitis in adults. *the American Journal of Gastroenterology*. 114(3), 384-413. DOI: 10.14309/ajg.0000000000000152

63. Rubio-Tapia, A., Hill, I. D., & Semrad, C. (2023). American College of Gastroenterology Guidelines Update: diagnosis and management of celiac disease. *The American Journal of Gastroenterology*. 118(1), 59-76. DOI: 10.14309/ajg.00000000000002075

64. Sengupta, N., Feuerstein, J. D., & Jairath, V. Management of Patients With Acute Lower Gastrointestinal Bleeding: An Updated ACG Guideline. *The American Journal of Gastroenterology*. 118(2), 208-231. DOI: 10.14309/ajg.0000000000002130
65. Shaheen, N.J., Falk, G.W., & Iyer, P. G. (2022). Diagnosis and Management of Barrett's Esophagus: An Updated ACG Guideline. *The American Journal of Gastroenterology* 117(4), 559-587. DOI: 10.14309/ajg.0000000000001680
66. Shaukat, A., Kahi, C. J., & Burke, C. A. (2021). ACG Clinical Guidelines: Colorectal Cancer Screening 2021. *The American Journal of Gastroenterology* 116(3), 458- 479. DOI: 10.14309/ajg.0000000000001122
67. Smolen, J.S., Landewé, R.B., & Bijlsma J.W. (2020). EULAR recommendations for the management of rheumatoid arthritis with synthetic and biological disease-modifying antirheumatic drugs: 2019 update. *Ann Rheum Dis*. 79(6), 685-699. doi: 10.1136/annrheumdis-2019-216655.
68. Spinelli, A., Bonovas, S., (2022). ECCO guidelines on therapeutics in ulcerative colitis: surgical treatment, *journal of crohn's and colitis*/ 16(2), 179–189. <https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjab177>.
69. Tektonidou, M., Andreoli, L., & Limper M. (2019). EULAR recommendations for the management of antiphospholipid syndrome in adults. *Annals of the Rheumatic Diseases*. Published Online First: 15 May 2019. doi: 10.1136 / annrheumdis-2019-215213
70. Torres, A. (2017). International ERS/ESICM/ESCMID/ALAT guidelines for the management of hospital-acquired pneumonia and ventilator-associated pneumonia: guidelines for the management of hospital-acquired pneumonia (HAP)/ventilator-associated pneumonia (VAP) of the European Respiratory Society (ERS), European Society of Intensive Care Medicine (ESICM), European Society of Clinical Microbiology and Infectious Diseases (ESCMID) and Asociación Latinoamericana del Tórax (ALAT). *European Respiratory Journal*. 50(3). <https://www.ers-education.org/guidelines/all-ers-guidelines/>
71. Visseren, F.J., Mach, F., & Smulders, Y.M, (2022) ESC Guidelines on cardiovascular disease prevention in clinical practice. *Eur J Prev Cardiol*. 29(1), 5-115. doi:10.1093/eurjpc/zwab154.
72. Wauters, L., Dickman, R., & Drug, V. (2021). United European Gastroenterology (UEG) and European Society for Neurogastroenterology and Motility (ESNM) consensus on functional dyspepsia. *United European Gastroenterol J*. 9(3), 307-331. doi: 10.1002/ueg2.12061

Завідувачка кафедри
пропедевтики внутрішньої медицини
професор

Наталія ПЕНТЮК